

LANGUAGE USE OF MINORITIES

- Nyomárkay, I.: About Our Slavic Neighbours in a Popular Style
(András Zoltán) 155

MINORITY CULTURE

- Moring, T.: Media Markets and Minority Languages in the Digital Age
(Renáta Páll)..... 162

MINORITY POLICY

- Palermo, F. – Woelk, J.: No Representation without Recognition: the Right to
Political Participation of (National) Minorities (Ágnes Balázs)..... 166

HISTORY OF NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES

- Mędrzecki, W.: The Society of the Second Republic of Poland Revisited:
the Nationality Issues (Judit Pethő-Szirmai) 170
- Rosfeld, R. et al: Switzerland in the Age of World War I. New Historical
Perspectives in Swiss Historiography (Enikő Gyarmati) 174

- RESUME** 180

KISEBBSÉGI ÉRDEKKÉPVISELET ÉS VÁLASZTÁSOK

Illyés Gergely

Államfőválasztás Romániában – Klaus Johannis és az „új szavazók”

Előzmények

Romániában hagyományosan az ötévente sorra kerülő elnökválasztások számítanak a legjelentősebb és legtöbb érzelmet kiváltó választási megmérettetésnek. Ez furcsának tűnhet olyan körülmények között, hogy nem egy elnöki köztársaságról beszélünk, sőt, a közvetlenül megválasztott államfő közhatalmi jogosítványai még a félelnöki rendszer jellemezte francia kollégájánál is gyengébbek. A román politika ugyanakkor rendkívül perszonalizált, az államszocialista rendszer megdöntését követő időszakban a társadalom bizalmát ideig-óráig elnyerő vezetők váltották egymást az állam élén, ezért a polgárok úgy tekintenek az elnökre, mint aki az egész rendszer irányát megváltoztathatja és végre valódi reformokat vihet végbe az Európai Unió egyik legszegényebb tagállamában. Bár az elnöknek a belpolitikában meglehetősen korlátozottak a jogkörei, a voksolást megelőző kampányokban teljes kormányprogrammal készülnek a jelöltek a megmérettetésre annak ellenére, hogy az elnöki mandátum ötévesre növelésével még az a 2004-ig szokásos helyzet is megszűnt, hogy a győztes mindig a saját pártjából nevezte ki a miniszterelnököt. Mivel az országban a következő parlamenti választások csak 2016 végén esedékesek, ezért új kormány kinevezésére abban az esetben kerülhetett volna sor, ha a 2014-es elnökválasztásokon a jelenlegi kormányfő,

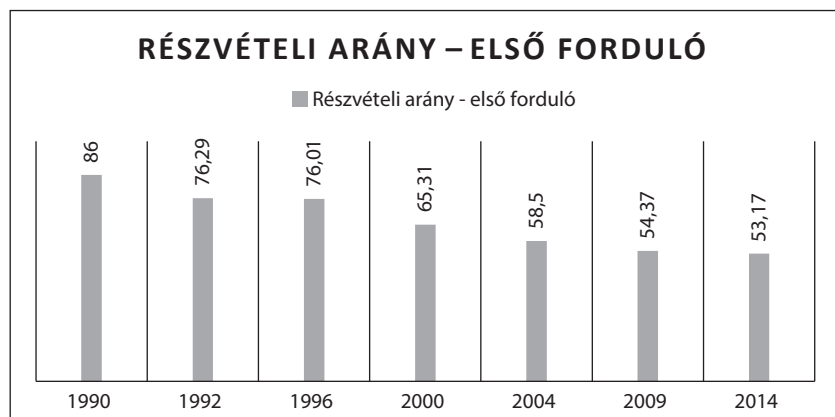
Victor Ponta győz. A választást megelőző közvélemény-kutatási adatok ezt a végeredményt valószínűsítették, így gyakorlatilag a teljes politikai elit miniszterelnök-cseréjére készült 2014 végén.

A rendszerváltás óta hetedik alkalommal került sor elnökválasztásra: 1990-ben és 1992-ben Ion Iliescu nyerte el a legmagasabb állami tisztséget, majd 1996-ban az addigi ellenzék jelöltje, Emil Constantinescu győzött. A jobboldali pártok kudarcos kormányzása után 2000-ben visszatért Ion Iliescu, majd a 2003-ban módosított alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően immár ötéves mandátumra Traian Băsescu választották meg 2004-ben, végül 2009-ben szoros csatában újra a jobboldali Băsescu nyert mandátumot.

Első forduló¹ – magabiztos Ponta siker

Romániában november 2-án rendezték meg az államfőválasztás első fordulóját, amelynek során egyik jelölt sem szerzte meg a választási névjegyzékben szereplő állampolgárok szavazatainak abszolút többségét, így november 16-án második fordulóra került sor.

A romániai elnökválasztások történetében a részvétel a következőképpen alakult az első fordulóban:

¹ Az adatok minden esetben a Központi Választási Iroda (BEC) adatbázisából származnak.

Az első fordulóban a 18 284 066 választási listán szereplő állampolgárból 9 723 232-en éltek szavazati jogukkal, ez 53,17 százalékos részvételnek felel meg. A szavazók közül 8 520 932-en (87,63%) az állandó lakhelyükön, 1 126 284-en (11,58%) egy másik településen, pótlistán adták le szavazatukat, 76 016-an (0,78%) pedig mozgóurna segítségével voksoltak. Az érvényes szavazatok száma 9 485 340 (97,55%), érvénytelenek 237 761 (2,44%) szavazatot nyilvánítottak.

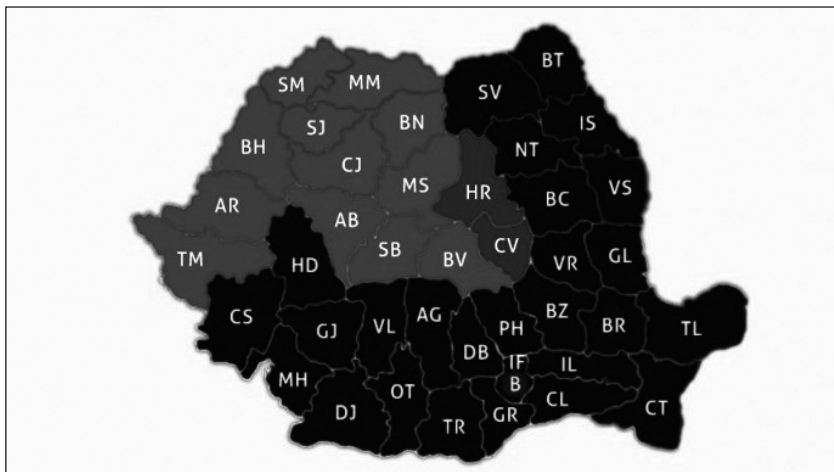
Románia elnöki tisztségéért az első fordulóban 14 jelölt versengett, az általuk elért szavazatszám és arány az alábbi táblázatban követhető:

Jelölt	Szavazatszám	Szavazatarány
Victor Ponta	3 836 093	40,44%
Klaus Johannis	2 881 406	30,37%
Călin Popescu Țăriceanu	508 572	5,36%
Elena Udrea	493 376	5,20%
Monica Macovei	421 648	4,44%
Dan Diaconescu	382 526	4,03%
Corneliu Vadim Tudor	349 416	3,68%
Kelemen Hunor	329 727	3,47%
Teodor Meleșcanu	104 131	1,09%
Szilágyi Zsolt	53 146	0,56%
Gheorghe Funar	45 405	0,47%
William Brînza	43 194	0,45%
Constantin Rotaru	28 805	0,30%
Mirel Amariței	7 895	0,08%

Az eredmények értelmében a kormányzó Szociáldemokrata Párt (PSD) elnöke, Victor Ponta miniszterelnök és Klaus Johannis, Nagyszében szász származású polgármestere jutott a november 16-i második fordulóra.

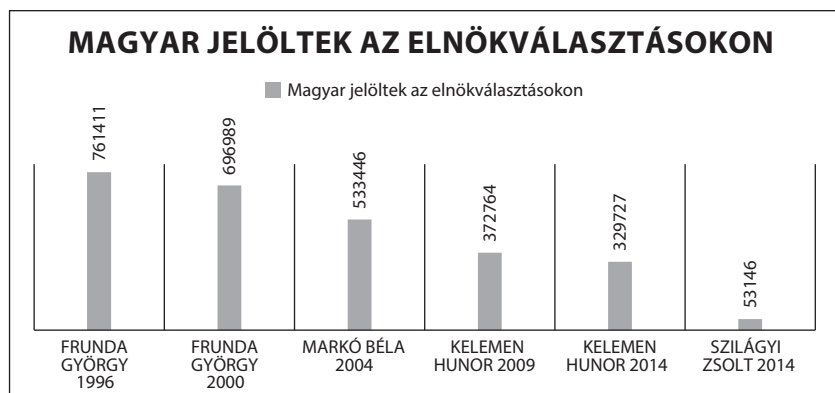
Az alábbi térképen² jól látható a szavazatok megoszlása: az egyes megyéket az azokban legtöbb szavazatot kapott jelölt színére festve egyértelműen kirajzolódik, hogy a két magyar többségű megye kivételével – amelyekben Kelemen Hunor kapta a legtöbb voksot – Erdélyben és a Bánságban (Hunyad és Krassó-Szörény megye kivételével) Klaus Johannis (világos szín), az ország többi részén pedig Victor Ponta (sötét szín) győzött.

² Forrás: romaniatv.net

A romániai elnökválasztásokon magyar jelöltet először 1996-ban állított az RMDSZ, ezt követően az összes államfőválasztáson volt jelöltje a magyarságnak, 2014-ben mindjárt kettő is, hiszen az RMDSZ mellett az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) is jelöltet állított Szilágyi Zsolt személyében. Ezt az EMNP azzal magyarázta, hogy szükség van egy másik hangra is a kampányban Kelemen Hunor mellett, ugyanakkor a párt úgy érezhette, hogy a 2012-es év választási kudarcai után szüksége van a megmérettetéssel járó nyilvánosságra és médiafigyelemre.

Az alábbi ábrán követhető az eddigi magyar jelöltek eredménye az elnökválasztásokon:

A magyar eredmények kapcsán elmondható, hogy Kelemen Hunor fölényesen győzött a Szilágyi Zsolttal való összehasonlításban, a magyar jelöltekre leadott voksok 86,11 százalékát szerezte meg, míg Szilágyi Zsolt a szavazatok 13,88 százalékát. Ugyanakkor az öt évvel ezelőtti államfőválasztás eredményeivel összehasonlítva látszik, hogy a magyar jelöltek 10 109 szavazattal többet szereztek, mint 2009-ben, az RMDSZ jelöltjének mostani teljesítménye azonban 43 037 szavazattal maradt el az akkori eredménytől.

Az erdélyi megyék részvételi aránya ezúttal is elmaradt az országos átlagtól. Szociológusok becslése szerint a magyar részvétel még ehhez képest is alacsonyabb volt: ez 8,5 százalékkal alacsonyabb mozgósítottságot jelent a magyarok körében a többségiekhez viszonyítva. Az ok kettős: egyrészt a magyarok érezték, hogy ennek a választásnak számukra kisebb a tétje, nem volt közvetlen mozgósító ereje a voksolásnak, másrészt – főként Székelyföldön kívül – sok magyar nemzetiségű választópolgár adta már az első körben szavazatát az egyik esélyes jelöltre, többségük vélhetően Klaus Johannisra. Becslések szerint az esélyes, azaz nem magyar jelöltekre szavazó magyar választók aránya akár a 25 százalékot is elérhette ezen a választáson.

Érdekes megvizsgálni az erdélyi megyék tekintetében, hogy a két magyar jelölt által kapott szavazatok hogyan viszonyulnak az előző, 2009-es elnökválasztáson az egyedüli magyar jelölt, Kelemen Hunor által szerzett szavazatokhoz.

Megye	Szavazatszám/arány 2009	Szavazatszám/arány 2014
Arad	8 810–4,37%	8 482–4,43%
Bihar	39 068–14,83%	36 802–14,45%
Beszterce-Naszód	5 287–3,72%	4 478–3,33%
Brassó	12 072–4,33%	11 115–4,02%
Fehér	4 733–2,66%	4 568–2,66%
Harghita	83 199–71,23%	86 077–73,86%
Hunyad	4 746–2,12%	4 457–2,11%
Kolozs	28 738–9,16%	28 596–8,72%
Kovácszna	40 386–52,79%	46 392–60,31%
Krassó-Szörény	744–0,52%	1 121–0,84%

Megye	Szavazatszám/arány 2009	Szavazatszám/arány 2014
Maros	63 692–27%	57 407–25,51%
Máramaros	8 152– 4,06%	7 562–4,15%
Szatmár	33 346–24,21%	27 518–20,93%
Szilágy	19 871–18,01%	18 637–18,11%
Szeben	2 763–1,40%	2 743–1,25%
Temes	6 571–2,17%	6 436–2,06%
Összesen*	372 764–3,83%	4,03%

* Az összesített számokban az Erdélyen kívüli megyék eredményei is benne vannak.

Látható, hogy míg egyes megyékben a két magyar jelölt több szavazatot kapott, mint Kelemen Hunor 2009-ben, más esetekben éppen fordított a helyzet: ketten együtt sem tudták elérni a 2009-es számokat. Inkább ez utóbbi a jellemző, a legérzékenyebb veszteségek pedig Bihar, Szatmár és Maros megyékben figyelhetők meg. Ebben a három megyében abszolút számban és arányában is jelentősen kevesebben szavaztak a magyar jelöltekre, mint öt évvel ezelőtt. Kolozs megye nagyjából ugyanazt a szavazatszámot tudta hozni, mint 2009-ben, ám ez most a jelentősen megugrott megyei részvételi arány miatt százalékosan kisebb. Végül vannak azok a megyék, amelyekben több szavazatot kaptak a magyar jelöltek 2014-ben, mint Kelemen Hunor 2009-ben: ha a csekély számú szavazat miatt nem számolunk Krassó-Szörény megyével, akkor csupán a két magyar többségű megye tartozik ide. Hargita és Kovászna megyékben összesen 8884-gyel több szavazatot kaptak a magyar jelöltek, mint öt éve, főként Kovászna megyében látványos a növekedés, ami százalékos arányban 7,5 százalékot tesz ki.

Ha a két jelölt eredményét külön nézzük meg, akkor kiderül, hogy Hargita megyében Kelemen Hunor majdnem 10 ezer szavazattal kevesebbet kapott, mint az előző választáson, míg Kovászna megyében a csökkenés sokkal kisebb, 1,6 ezres mértékű. Szilágyi Zsolt a két megyében több mint 20 ezer voksot gyűjtött be, ez az összes rá adott voks 38,2 százaléka. Kelemen Hunor esetében ugyanez a mutató csupán 34 százalék.

Amennyiben a magyarok népszámláláson mért arányához mérjük a 2014-ben indult két magyar jelölt által kapott voksokat, akkor a következő figyelhető meg.

Megye	Népszámlálás – 2011	Szavazatszám/arány 2014
Arad	9,06%	8482–4,43%
Bihar	25,18%	36 802–14,45%
Beszterce-Naszód	5,32%	4478–3,33%
Brassó	7,77%	11 115– 4,02%
Fehér	4,85%	4568–2,66%
Hargita	84,80%	86 077–73,86%
Hunyad	4,09%	4457–2,11%
Kolozs	15,69%	28 596–8,72%
Kovácsna	73,59%	46 392–60,31%
Krassó-Szörény	1,19%	1121–0,84%
Maros	37,82%	57 407–25,51%
Máramaros	7,54%	7562–4,15%
Szatmár	34,50%	27 518–20,93%
Szilágy	23,25%	18 637–18,11%
Szeben	2,90%	2743–1,25%
Temes	5,43%	6436– 2,06%
Összesen*	6,50%	4,03%

* Az összesített számokban az Erdélyen kívüli megyék eredményei is benne vannak.

A táblázat adataiból jól látszik: általánosan érvényes az a megállapítás, hogy a magyar jelöltekre leadott voksok jelentősen elmaradnak a magyarok arányától. Ez két jelenséggel magyarázható, az egyik a magyar nemzetiségű szavazók részvételi arányának elmaradása a román és más nemzetiségű szavazókhoz viszonyítva. A másik jelenség pedig az átszavazás, azaz biztosra vehető, hogy az alacsonyabb mozgósítottság mellett a nem magyar nemzetiségű jelöltekre – elsősorban Klaus Johannisra – leadott voksok is hozzájárultak ehhez. Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy a nem magyar, végső győzelemre esélyes jelöltre történő átszavazás nem Johannis megjelenésével vette kezdetét, az már az előző választásokon is megfigyelhető volt.

A második forduló előtt Johannis célja egyértelmű volt: egy Ponta-és PSD-ellenes platform mögé minél nagyobb csalódott és változásban reménykedő választói tömeget szeretett volna állítani, anélkül, hogy

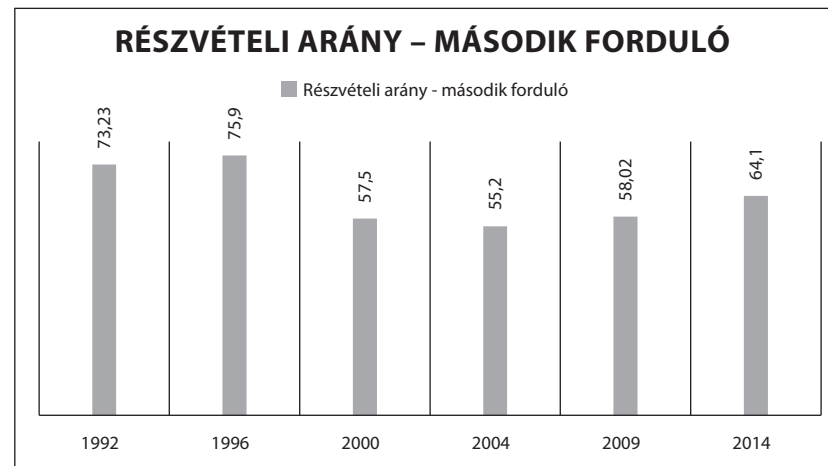
Elena Udreával, Traian Băsescuval vagy bármelyik, az utóbbi években „elhasználódott” politikussal nyilvánosan egyezkedne. A kulcs tehát nála saját támogatóinak mozgósítása mellett új, az első fordulóban otthon maradó választók bevonása volt, enélkül rendkívül kevés esélye mutatkozott Victor Pontával szemben, aki hagyományos szavazóin kívül számíthatott Vadim Tudor, Meleşcanu, valamint Diaconescu és Tăriceanu voksainak nagy részére is.

Az RMDSZ választói belátására bízta, hogy kire adják szavazatukat a második fordulóban, míg az EMNP és a Magyar Polgári Párt (MPP) Klaus Johannis megválasztását támogatta. A két forduló között sokan azt várták, hogy az RMDSZ nyíltan kiáll Victor Ponta mellett, mivel a kampány során voltak arra utaló jelek – pl. Ponta nyergestetői látogatása Kelemen Hunorral –, hogy a Szövetség megpróbálja felmutatni támogatását a győzelemre sokkal esélyesebb miniszterelnök oldalán. Ez a támogatás azonban főként jelképes lehetett volna, hiszen az erdélyi magyar választók sokkal nagyobb arányban szimpatizáltak az erdélyi Johannis-szal, mint a magyarokkal számos ügy mentén konfliktusba kerülő miniszterelnökkel és pártjával. Végül az RMDSZ-ben az a döntés született, hogy a Corneliu Vadim Tudorral kötött megállapodás miatt nem támogatják Pontát sem, ám ennek ellenére egyes területi szervezetekben történtek olyan mozgósító akciók, amelyek a miniszterelnökre való szavazásra buzdították a választókat.

Második forduló – Pontát elsöpörték az „új szavazók”

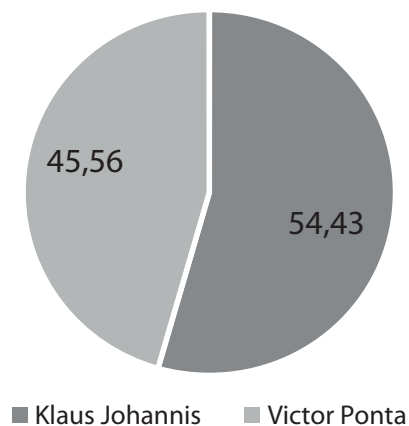
A november 16-i második fordulóban jelentősen és döntő módon megnőtt a részvételi arány: a választói névjegyzékben szereplő 18 280 994 választópolgárból 11 719 845 adta le szavazatát, ez pedig 64,10 százalékos részvételi aránynak felel meg, azaz mintegy 11 százalékpontos, 2 milliós növekedésnek lehettünk tanúi.

Az elnökválasztások történetében ez a részvételi arány korántsem számít a legmagasabbnak, bár 1996 óta nem volt példa 60 százaléknál nagyobb részvételre:

Az elnökválasztás végeredménye azt mutatta, hogy az érvényesen szavazók közül 6 288 769 választópolgár (54,43%) szavazott Klaus Johannisra, 5 264 383 (45,56%) pedig Victor Pontára, így a jelenlegi miniszterelnök nagyarányú vereséget szenvedett ellenfelétől.³

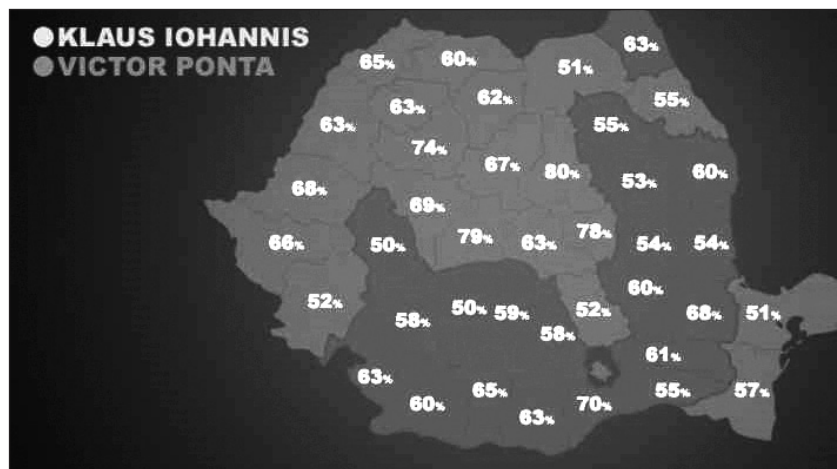
Eredmények – második forduló

³ Kozvita az elnökválasztás tanulságairól a Transindex szervezésében: <http://kozvita.transindex.ro/?kozvita=421&new=1>

Az első fordulóban a külföldi szavazókerületekben tapasztalt szavazási rendellenességek a két forduló között jelentős tiltakozási hullámot váltottak ki Romániában, ez pedig igencsak megnövelte a szavazási kedvet. A külföldön élő románokkal való szolidarizálás a Ponta-kormány-nal szembeni tiltakozás jelképévé vált. A más választásokon részt nem vevő, a politikában jellemzően csalódott réteg ezúttal nagy számban járult az urnákhoz és egyfajta rendszerellenes, proteszt szavazatot adott le arra a jelöltre, aki az országos politikába kisebbségi politikusként és városvezetőként kívülről érkezett és látványosan távol tartotta magát az elmúlt években levitézlett jobboldali vezetőktől: azaz Klaus Johannisra.

Az alábbi térképen⁴ a második forduló két jelöltjének megyékre lebontott eredményei követhetők:

Látható, hogy ezúttal Klaus Johannis nemcsak az erdélyi megyékben tudta legyőzni Victor Pontát, hanem olyan nagyobb városokban is első helyen tudott végezni, ahol a megyében egyébként riválisa kapott több szavazatot. A részvételi arány megyei eloszlása is különbözött az első forduló vonatkozó adataitól: az erdélyi megyék egy része a legnagyobb részvételi aránnyal büszkélkedő megyék között helyezkedett el, míg Moldvában nem volt akkora növekedés az első forduléhoz képest.

⁴ Forrás: foter.ro

A magyar többségű megyékben Klaus Johannis elsöprő győzelmet aratott, országosan is Hargitában győzött a legnagyobb arányban 79,78 százalékkal. Kovászna megye sem maradt el sokkal ettől, ott a szavazók 77,95 százaléka Johannisra szavazott. A két megye ugyanakkor sereghajtó a részvétel tekintetében: Hargita 47,83 százalékkal, Kovászna 49,85 százalékkal foglalja el az utolsó két helyet. Ezzel együtt itt is növekedett a részvételi arány az első forduléhoz képest annak ellenére, hogy nem volt magyar jelölt, az RMDSZ pedig nem végzett direkt mozgósítást a választók körében.

A részvételi arány jelentős növekedése azt jelentette, hogy olyan „új szavazók” is megjelentek, akik talán még sosem éltek szavazati jogukkal, eddig szkeptikusak voltak a politika megváltoztatásának lehetősége tekintetében, ám most elérkezettnek látták az időt, hogy hallassák hangjukat. A jelenség több tényező együttes hatásának köszönhető.⁵

Az elnökválasztás második fordulójáig minden közvélemény-kutatás Victor Ponta győzelmét jósolta, a politika szereplői tulajdonképpen be is árazták a kormányfő államfővé választását és ezáltal a Szociáldemokrata Párt (PSD) totális hatalmát az országban. Maga Victor Ponta is úgy viselkedett, mint akinek győzelmét senki és semmi nem akadályozhatja meg, ezért sokszor arrogáns és ellenfelét becsmérlő megnyilvánulásokat tett. Különösen szembeütő volt ez a két forduló között szervezett elnökjelölti vitákban, amelyeken Klaus Johannis egyértelműen gyengébben szerepelt, mint riválisa, még támogatói is elismerték, hogy – különösen az első vitára – felkészületlenül állt ki.⁶

Mivel Klaus Johannis csupán néhány éve lépett be a Nemzeti Liberális Pártba (PNL) és tűnt fel az országos politikában, ezért sokkal frissebb arcnak számított, mint bárki a megmérettetésben. Ez a teljes politikai rendszerrel, annak korruptségével és tehetetlenségével elégedetlen szavazók számára vonzó volt, csakúgy, mint az a tény, hogy Nagyszeben városának élén Johannis három és fél sikeres mandátumot töltött,

⁵ A Revista 22 oldalán Gabriel Bejan tíz ilyen tényezőt azonosított: <http://www.revista22.ro/cele-10-motive-principale-pentru-care-victor-ponta-a-pierdut-alegerile-50525.html>

⁶ Lásd Dan Tăpălagă elemzését: <http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-18535355-aflat-din-confruntarea-iohannis-ponta.htm>

amelynek során a város az „európaiság” mintaképe lett az országban – legalábbis az általános percepciók szintjén.

Az első fordulóban jelentős botrányt okozott, hogy külföldön élő román állampolgárok ezrei nem tudtak élni szavazati jogukkal a speciálisan számukra kialakított szavazóközetekben. Ezt sokan úgy értelmezték, hogy a szociáldemokraták irányítása alatt levő román külügyminisztérium szándékosan lehetetlenítette el a voksolást, mivel a baloldali jelölt sokkal népszerűlenebb a diaszpórában, mint jobboldali riválisa. A két forduló között a média sikeresen tematizálta a külföldön élő románok szavazati jogának és e jog gyakorlásában felmerült nehézségeknek a kérdését, ez pedig óriási hullámokat kavart a társadalomban. Ennek megértéséhez fontos tudnunk, hogy hivatalos becslések szerint az ország lakosságának 20 százaléka keresi a kenyerét külföldön, főleg Nyugat-Európában, ezek az emberek pedig élő, mindennapi kapcsolatban vannak hátrahagyott családjukkal, baráti körükkel. Így a külföldi szavazóköri előtt kialakult kaotikus helyzet képei a két forduló között uralták a médiát és a közösségi oldalakat, a kormányfő le is váltotta az addigi külügyminisztert, ám nem tudott, talán nem is akart megnyugtató választ találni a problémára. Ennek hatására valószínűleg olyanok is részt vettek a második fordulóban a szavazáson, akiket külföldön élő hozzátartozójuk biztatott a Ponta-ellenes voksra, megbosszulva a kormányon az első forduló eseményeit.

Hasonló, ám időben elnyújtott és csendes felháborodással fogadta a román társadalom a politikai elit korruptségát bizonyító eljárások megindulását. A nagykorruptió létezése persze soha nem volt kérdés a demokratikus Románia történetében, ám az elnökválasztást megelőző fél évben rendkívüli módon felgyorsult az Országos Korrupcióellenes Igazgatóság (DNA) tevékenysége. Hetente derült fény újabb ügyekre, amelyek az összes romániai pártot érintik, ám a legnagyobb halak addig mégis a szociáldemokratákhoz közeli körből kerültek ki. Bár a DNA dolgozott, a polgároknak sokszor az lehetett az érzése, hogy a román politika képviselői nem veszik elég komolyan a korrupció-ellenes harcot: erre utalt, hogy a parlament nem engedett szabad utat tagjai letartóztatásának, egyes pártok nyíltan szolidaritást vállaltak akár elítélt egykori tagjaikkal is, Victor Ponta pedig többször utalt rá, hogy

az egész korrupció-ellenes hajszát Traian Băsescu államfő politikai bosszújának tartja. Ilyen körülmények között reális veszély volt, hogy Ponta győzelmével megtorpanhat⁷ a politikai elit megtisztításának folyamata, amelyet a társadalom széles körben támogat. Klaus Johannis ezzel szemben minden alkalommal hitet tett a korrupció-ellenes küzdelem folytatása mellett, ezt az álláspontot pedig hitelesen tudta képviselni.⁸

Klaus Johannisnak és támogatóinak minden korábbinál erőteljesebb volt a jelenléte a közösségi oldalakon. A kampány végére az államfővé választott volt nagyszabeni polgármester lett Európa legtöbb Facebook-követővel rendelkező politikusa,⁹ ám ennél is fontosabb, hogy az egyébként választói szempontból eddig inkább inaktívnak tekintett fiatal, városi, magasan képzett lakosság körében elképesztő Johannis-párti hangulat uralkodott el. A jobboldali jelölt melletti kiállás természetesen a Victor Ponta által képviselt eddigi román politika határozott elutasítását jelentette egyben, a PSD totális egyeduralma valóságos veszélyként tudatosult az addig a politikát távolságtartással kezelő réteg szemében, ez pedig egy „divathullámot” is teremtett. Végigsöpört a közösségi oldalakon a szavazásra való buzdítás, ezzel természetesen a Johannisra való voksolás szükségességének üzenete, ami azért lehetett elképesztően sikeres, mivel – bár elindításában és működtetésében minden bizonyítan fontos szerep hárult Johannis kampánystábjára – spontán módon terjedt. Néhány napra Romániában mindenki a politikáról és Klaus Johannisról beszélt, legkülönbözőbb érdeklődésű és státusú emberek biztatták ismerősi körüket a szavazásra és a választáson való részvétel – az utóbbi évekkel, évtizedekkel ellentétben – nem egy szégyellnivaló dolog, hanem állampolgári kötelesség lett. Ennek megfelelően sikerült egy rendkívül magas részvételi arányt elérni – ami, ha a külföldön élő

⁷ A bírák és ügyészek kinevezése az államfő hatáskörébe tartozik.

⁸ Dan Tăpălagă elemzése:

<http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-18589433-castigat-romania-prin-alegere-lui-klaus-iohannis.htm>

⁹ A Hotnews ezzel kapcsolatos elemzése:

http://economie.hotnews.ro/stiri-media_publicitate-18598966-analiza-hot-news-cum-functionat-partidul-facebook-ziua-victoriei-lui-iohannis.htm

románok magas számát figyelembe vesszük, akkor a hivatalos adatnál is magasabb lehetett –, az „új szavazók” pedig döntő módon Klaus Johannis támogatói voltak.

Részvételi adatok összehasonlítása a két fordulóban

Az alábbi táblázat megyékre lebontva hasonlítja össze a részvételi adatokat az államfőválasztás két fordulója között, csökkenő sorrendbe állítva a részvétel növekedését.

Megye (kerület, külföld)	Szavazat	Részvételi arány	Változás a két forduló között
Ilfov	198 990–244 378	65,39–80,23	+14,84
Kolozs	333 386–418 723	55,35–69,53	+14,18
Máramaros	185 793–238 680	43,37–55,72	+12,35
Arad	194 770–241 496	49,56–61,46	+11,9
Bukarest 1. kerület	126 359–151 118	60,71–72,60	+11,89
Temes	316 662–389 082	51,37–63,12	+11,75
Bukarest 4. kerület	148 171–180 194	54,04–65,74	+11,7
Bukarest 6. kerület	191 806–230 413	57,55–69,15	+11,6
Bukarest 5. kerület	126 529–154 872	50,80–62,19	+11,39
Bukarest 2. kerület	177 328–213 138	55,27–66,48	+11,21
Bihar	259 712–315 908	51,40–62,54	+11,14
Beszterce-Naszód	136 500–164 954	52,11–62,98	+10,87
Giurgiu	128 812–153 472	56,33–67,15	+10,82
Fehér	174 518–208 719	55,03–65,83	+10,8
Dolj	317 058–379 151	54,31–64,97	+10,66
Arges	292 186–349 506	54,03–64,64	+10,61
Gorj	164 315–195 888	53,97–64,36	+10,39
Calarasi	135 441–162 130	52,41–62,77	+10,36
Maros	230 780–280 173	47,81–58,06	+10,25
Bukarest 3. kerület	200 739–241 599	49,82–59,98	+10,16
Szatmár	136 021–168 180	42,82–52,97	+10,15
Buzau	212 616–252 622	53,33–63,39	+10,06
Ialomita	113 405–137 214	47,76–57,81	+10,05

Megye (kerület, külföld)	Szavazat	Részvételi arány	Változás a két forduló között
Prahova	382 321–449 805	56,44–66,42	+9,98
Dambovita	242 457–285 392	55,89–65,81	+9,92
Brassó	283 279–334 085	54,72–64,52	+9,8
Valcea	187 417–220 406	55,37–65,14	+9,77
Szilágy	104 550–123 900	52,21–61,89	+9,68
Olt	221 623–257 152	58,22–67,59	+9,37
Konstanca	349 180–407 078	55,39–64,59	+9,2
Krassó-Szörény	134 276–159 007	48,52–57,48	+8,96
Mehedinti	133 159–153 993	55,47–64,18	+8,71
Suceava	282 708–333 267	48,69–57,39	+8,7
Tulcea	98 801–116 159	48,78–57,37	+8,59
Hunyad	215 834–249 479	53,99–62,44	+8,45
Teleorman	189 825–217 505	57,16–65,54	+8,38
Iasi	355 696–415 127	49,69–57,94	+8,25
Galati	262 011–304 807	50,16–58,37	+8,21
Botosani	179 286–209 003	49,27–57,47	+8,2
Szeben	220 417–250 797	58,52–66,59	+8,07
Braila	154 382–178 555	50,91–58,92	+8,01
Vrancea	163 893–187 441	51,49–58,89	+7,4
Vaslui	172 225–199 273	45,85–53,02	+7,17
Kovácszna	79 469–91 847	43,12–49,85	+6,73
Neamt	230 781–261 657	48,83–55,37	+6,54
Bákó	297 363–333 618	49,38–55,41	+6,03
Hargita	119 120–129 265	44,07–47,83	+3,76
Külföld	161 262–379 116		+217 854
Összesen	9 723 232–11 719 845	53,17–64,10	+10,93

A táblázatból kiolvasható, hogy a részvételi arány átlagon felüli növekedését erdélyi megyéken kívül csak Bukarestben és agglomerációjában (Ilfov megye) jegyezhetünk fel, a többi átlagon felüli növekedés Kolozs, Máramaros, Arad, Temes és Bihar megyékben volt. A külföldi szavazatok növekedésénél részvételi arányt értelemszerűen lehetetlen számolni, a csaknem két és félszeres növekedés azonban mindenképpen kiugró érték. A növekedés tehát az ország nyugati határa mentén fekvő, illetve a nagyvárosokkal rendelkező megyékben volt a legjelen-

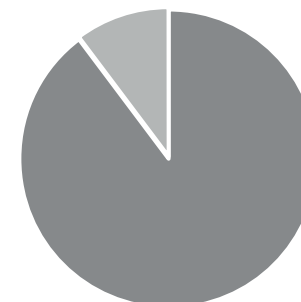
tősebb. A legkisebb növekedés a két forduló között a speciális eseteket leszámítva egyértelműen a moldvai megyékre volt jellemző. Az egyik típusú speciális eset Szeben és Teleorman megyék. Előbbi esetében Klaus Johannis, utóbbi esetben Liviu Dragnea, Victor Ponta közeli szövetségese miatt már az első fordulóban is magas volt a mozgósítottság, így a növekedés lehetősége korlátozott volt. A második speciális esetben a két magyar többségű megye, Hargita és Kovászna tartozik. Előbbi országosan is a legutolsó ebben a tekintetben. Itt az ok egyértelműnek tűnik: a magyar választóknak nem volt saját, magyar jelöltjük, Johannis ezt a szerepet csak korlátozottan tudta betölteni. Ugyanakkor mindenképpen kiemelendő, hogy Klaus Johannis 40 ezerrel több voksot szerzett a két magyar többségű megyében, mint Kelemen Hunor és Szilágyi Zsolt az első fordulóban együttvéve.

Külföldön leadott voksok

Románia pontosan ugyanannyi, 294 szavazóközteret létesített az ország határain kívül, mint a legutóbbi, 2009-es elnökválasztások alkalmával. A legtöbb, 50 szavazókerületet Olaszországban (Rómában például hármat, Milánóban, Triesztben kettőt-kettőt) alakítottak ki, Spanyolországban 37-et (Madridban négyet, Barcelonában, Zaragozában és Castellon de la Plana-ban kettőt-kettőt), Egyesült Államokban 21-et, Moldova Köztársaságban 20-at (Kisinyovban négyet), Nagy-Britanniában tízet (Londonban hármat), Franciaországban kilencet, ám Németországban csupán ötöt, vagyis ugyanannyit, mint például Ausztráliában. Érdekeség, hogy a 2009-es elnökválasztások során Olaszországban 54, Spanyolországban 37, az Egyesült Államokban 27, Moldova Köztársaságban 12, Nagy-Britanniában 7, Franciaországban 8, Németországban pedig 5 szavazóközter volt.

A külföldön érvényesen leadott voksok vizsgálatakor fontos elrebocsátani, hogy ezekben a választóközterekben Klaus Johannis fölényesen legyőzte Victor Pontát. A 377 651 érvényesen leadott szavazatból előbbi 338 873-at, azaz 89,73 százalékot, utóbbi csupán 38 778-at, 10,26 százalékot kapott.

Külföldön leadott voksok

■ Klaus Johannis ■ Victor Ponta

Az alábbi táblázatban azok az országok adatai láthatók, amelyekben ezernél több érvényes szavazatot adtak le:

Ország	Szavazat	Megoszlás
		Klaus Johannis – Victor Ponta
Olaszország	96 600	88,59%–11,40%
Spanyolország	82 744	90,63%–9,36%
Moldova Köztársaság	35 543	78,58%–21,41%
Nagy-Britannia	25 850	94,90%–5,09%
Egyesült Államok	17 683	92,67%–7,32%
Németország	17 506	96,05%–3,94%
Franciaország	16 053	93,46%–6,53%
Belgium	13 040	93,72%–6,27%
Ausztria	9 533	94,125–5,87%
Kanada	6 490	93,48%–6,51%
Dánia	4 813	95,13%–4,86%
Ciprus	4 464	81,20%–18,79%
Hollandia	3 818	92,50%–7,49%
Svájc	3 758	93,24%–6,75%
Írország	3 718	95,75%–4,24%
Görögország	3 425	85,78%–14,21%
Magyarország	3 237	93,88%–6,11%
Portugália	2 838	88,16%–11,83%
Luxemburg	2 419	90,98%–9,01%
Egyesült Arab Emírségek	2 320	90,12%–9,87%
Csehország	1 933	89,80%–10,19%
Norvégia	1 892	92,54%–7,45%
Svédország	1 774	91,43%–8,56%
San Marino*	1 771	91,19%–8,80%

Ország	Szavazat	Megoszlás Klaus Johannis – Victor Ponta
Ausztrália	1 499	92,39%–7,60%
Izrael	1 436	74,30%–25,69%
Szlovákia	1 318	95,06%–4,93%

* Nyilvánvaló, hogy Olaszországban élő román állampolgárokról van szó, akik San Marino környékén élnek.

Klaus Johannis elsöprő győzelme mindegyik országban egyértelmű volt, a volt nagyszabeni polgármester Moldova Köztársaságban és Izraelben győzte le legkisebb arányban riválisát. Ennek magyarázata, hogy ebben a két országban más összetételű a román állampolgárok közössége, mint a hagyományosan munkavállalási céllal külföldre emigrált többi közösség.

A 2009-es és a 2014-es második forduló külföldi voksokat összehasonlítva világosan látszik, hogy lényegesen megnőtt a szavazók száma: előbbi esetben csupán 147 754 szavazat érkezett az ország határain kívülről, míg 2014-ben 379 116. A jobboldali jelölt akkor, 2009-ben is fölényesen legyőzte riválisát a külföldi szavazók körében, Traian Băsescu a voksok 78,86 százalékát gyűjtötte be Mircea Geoană 21,13 százalékához képest. Ám fontos eltérés, hogy míg akkor az a 84 786 voksnyi különbség nagyobb volt, mint a két jelölt között összességében döntő 70 048 szavazat, 2014-ben erről nincs szó, hiszen Klaus Johannis majdnem kétmillió szavazattal kapott többet, mint második forduló ellenfele. Ennek ellenére a külföldi szavazók meghatározták a 2014-es elnökválasztás kimenetelét, hiszen a két forduló között valóságos forradalmi hangulat alakult ki a regnáló kormány és annak vezetője, Victor Ponta ellen, amelyet a külföldi szavazókerületekben első fordulóban kialakult botrány és ennek kapcsán a kormány viselkedése váltott ki.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy Klaus Johannis váratlanul győzte le Victor Pontát és lett Románia elnöke, ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy Románia kormányának politikájában változás állna be, hiszen az ország miniszterelnöke így Victor Ponta maradt. Távlatilag elképzelhető

a parlamenti többség megváltozása a parlamenti választások előtt, ám előzőleg az új választási törvények kidolgozása szükséges, így rövidtávon Klaus Johannissal a Victor Pontával való társbérletre kell berendezkednie Romániában.

Klaus Johannis győzelme elsősorban az eddigi politikai elitben csatlódott választók nagyarányú részvételének köszönhető, ezt a jelenséget pedig több tényező váltotta ki. Ezek sorában mindenképpen meg kell említeni a külföldön élő román állampolgárok szavazása körüli botrányt, Johannis alkalmasságát arra a szerepre, amit a választók gondoltak a politika „másféle” megközelítéséről, illetve a szociáldemokraták és Victor Ponta arrogáns viselkedését a kampány alatt.

Az új államfő tevékenysége eddig csak korlátozottan alkalmas arra, hogy valamiféle konkrét várakozást fogalmazhassunk meg elnöki mandátuma jellegére nézve, ami biztosnak tűnik: a korrupció-ellenes harcot semmilyen szempontból nem korlátozza, megválasztása óta – ha lehet – még jobban megszaporodtak a vezető politikai tisztséget betöltő személyek elleni kivizsgálások, a törvényhozás pedig eddigi szokásától eltérően főszabályként megvonja a mentelmi jogot a gyanúba keveredett tagjaitól, így nem gördít akadályt az igazságszolgáltatás útjába.

Johannis győzelme az egész román pártrendszerre kifejtette hatását: a pártok számára tudatosult, hogy elkerülhetetlenek azok a reformok, amelyek révén a politika vonzóbb lehet a fiatalabb és tanultabb réteg számára is, hiszen bármikor újra előállhat egy olyan helyzet, amelyben a nagy pártok számára nem lesz elég hagyományos szavazóbázisuk. Nyitniuk kell az „új szavazók” felé és újra kell fogalmazniuk azt, amit a társadalomról és a köz javáról gondolnak. Ebben a folyamatban továbbra is fontos szerepe lehet Klaus Johannissal, bár kétségtelen, hogy a tevékenysége kapcsán támasztott hatalmas várakozásoknak nehéz lesz megfelelnie.¹⁰

¹⁰ Interjú Vasile Dăncuval, az IRES közvélemény-kutató elnökével: <http://www.voceatransilvaniei.ro/previziuni-2015-vasile-dancu-despre-sperantele-romanilor-de-la-klaus-iohannis-la-asemena-asteptari-nu-se-poate-ridica-nici-dumnezeu/>